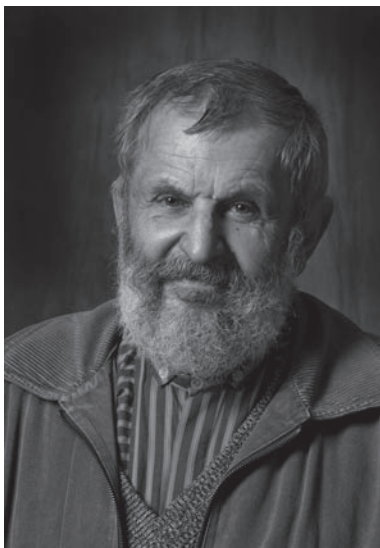

PERSONALIA

Osmdesátiny RNDr. Miloslava Nevrlého

Jsem velmi rád, že mohu v tomto sborníku připomenout osmdesáté narozeniny RNDr. Miloslava Nevrlého, přírodovědce, spisovatele a vynikajícího znalce Jizerských hor.

Miloslav Nevrlý se narodil dne 29. října 1933 v Praze. Již v chlapeckém věku jej okouzlili ptáci, od patnácti let pravidelně navštěvoval v Praze na Přírodovědecké fakultě doc. Waltra Černého a společně s dalšími ornitology se zúčastňoval i terénních exkurzí spojených s chytáním a kroužkováním ptáků. Jeho volba studijního oboru byla již od této doby jasně daná: po maturitě na reálném gymnáziu v Ječné, resp. Londýnské ulici byl v roce 1952 přijat na obor systematické zoologie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy, kde se specializoval na vyšší obratlovce. Badatelská i popularizační činnost M. Nevrlého je ale spjata se Severočeským muzeem v Liberci, ve kterém působil od ukončení studií v roce 1957 až do svého odchodu do důchodu v roce 1999,

v letech 1965–1996 jako vedoucí přírodovědného oddělení.

Svoji odbornou činnost v Severočeském muzeu zaměřil vedle sledování ptáků na netopýry, stal se zakladatelem chiropterologických výzkumů v Jizerských horách. Objevil zde především velmi významné zimoviště netopýrů v přepouštěcí štolě na Bílé Desné. Lokalita jej natolik zaujala, že se následujících 25 let podrobně věnoval výzkumu zdejší zimující populace. V letech 1958–1982 štolu pravidelně v zimních měsících navštěvoval, netopýry kroužkoval a sledoval vývoj jejich početnosti i stáří jedinců. Poprvé u nás zde byli netopýři kroužkováni barevnými kroužky, které umožnily sledování jednotlivých zvířat bez jejich rušení. Výsledky svých výzkumů uveřejnil v několika odborných pracích ve *Sborníku Severočeského Muzea* (1963, 1972, 1987). V roce 1969 získal doktorát přírodních věd na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy rigorózní prací *Zimoviště netopýrů v Jizerských horách*. Sledoval též další významné zimoviště netopýrů v komplexu starých, po staletí opuštěných důlních štol u Nového Města pod Smrkem.

Významný je příspěvek M. Nevrlého k poznání avifauny Jizerských hor. Jeho údaje o hnízdním výskytu čápa černého, kosa horského, lejska malého, sýce rousného a dalších vzácných ptačích druhů v Jizerských horách byly použity do příslušných svazků edice *Fauna ČSSR*. Věnoval se ale rovněž výzkumu drobných zemních savců, např. do práce o rozšíření rejksa horského v Čechách (Vohralík & Anděra 1972) poskytl první údaje o jeho výskytu

v Jizerských horách. Je také vynikajícím znalcem rostlin, zejména trav, a herbář muzea rozšířil o mnoho cenných položek.

Miloslav Nevrlý stál rovněž u zrodu *Sborníku Severočeského Muzea, Přírodní Vědy*, který vychází od roku 1958 dodnes. Nejdříve byl jeho výkonným redaktorem, v letech 1967–1997 hlavním redaktorem. Zasloužil se rovněž o vydání všech 12 čísel *Knížnice Jizerských hor*, která byla v šedesátých letech minulého století prvním kvalitním česky psaným informačním zdrojem o přírodovědeckých hodnotách Jizerských hor. Mimořádným počinem našeho jubilanta bylo zpracování bibliografií Jizerských hor, které byly zveřejněny v několika dílech (do roku 1945, 1945–1968, 1969–1989), samostatně vydal ornitologickou bibliografií Jizerských hor. Tyto práce jsou stále neocenitelnou pomůckou dalším generacím badatelů z různých přírodovědných oborů.

V různých periodikách publikoval stovky populárně naučných a vlastivědných článků, je autorem řady textů k fotografickým publikacím jiných autorů, turistickým mapám a průvodcům, kalendářům. Je výborný a oblíbený vypravěč a přednesl desítky přírodovědných a vlastivědných přednášek.

Miloslav Nevrlý je ale široké čtenářské veřejnosti známý především jako autor populárně naučných knih. Přestože se sám nepovažuje za spisovatele, patří z libereckých autorů k nejznámějším. Jeho *Kniha o Jizerských horách* (první vydání 1976), zachycující autorovy osobní zážitky a zkušenosti podložené studiem obsáhlé německé vlastivědné i odborné literatury, se stala opravdovou „biblí“ několika generací milovníků Jizerských hor. Tato jedinečná kniha, která nemá obdoby v žádném průvodci ani jiné publikaci o českých pohorích, vyšla již ve čtyřech vydáních.

Kromě Jizerských hor prošel M. Nevrlý na svých cestách snad všechna česká, moravská a slovenská pohoří a později mnohokrát navštívil rumunské Karpaty. Svůj obdiv ke krajině a přírodě vyjádřil v dalších knihách, ve kterých shromáždil některé své cykly již dříve publikované v časopisech. V knize *Nejkrásnější sbírka* (2001) autor neopakovatelným způsobem popisuje krásy národních parků a chráněných krajinných oblastí tehdejšího Československa, *Chvály Zadní země* (2002) nás zavedou do zapadlých koutů Labských pískovců a *Zašlá chut' morušek* (2003) nezapře spisovatelovu lásku k horské přírodě, v tomto případě ke Krkonošim. Nejvydávanějším titulem M. Nevrlého jsou ale *Karpatské hry* (sedm vydání, první 1982), jež jsou zajímavým pohledem na krásnou přírodu rumunských Karpat. Autor zde při cestě krajinami jednotlivých pohoří jednak podává jejich stručnou charakteristiku, jednak medituje a vydává poselství bližním.

Od roku 1968 je Miloslav Nevrlý také činný ve skautském hnutí, jeho junácký oddíl byl v letech 1970–1989 součástí Turistického oddílu mládeže (TOM). Právě s „Tomíky“ procestoval rumunské hory a prožil s nimi řadu dobrodružství. Své zkušenosti z pobytu v přírodě uplatnil při psaní desítek textů a povídek pro mládež, které jsou zveřejňovány v řadě časopisů: *Dialog*, *Sešity*, *Junák*, *Skauting* aj. Pro členy jeho oddílu i pro čtenáře z řad skautského hnutí zůstal M. Nevrlý navždy „Náčelníkem“.

Vzpomínám na den, když jsem se poprvé, jako o generaci mladší, novopečený pracovník – zoolog Správy CHKO Jizerské hory, odhodlal navštívit dr. Nevrlého v jeho pracovně v Severočeském muzeu. Představoval jsem si jej trochu jinak: jako přísného pána v bílém plášti a obleku s kravatou, připomínajícího mnohé profesory vysoké školy, kterou jsem před nedávnem dokončil. Uvítal mne chlapík středního věku ve svetru, s tmavým plnovousem

a pevným stiskem ruky. Pamatuji si Mílovu reakci na moji odpověď na otázku, jakou skupinou se zabýváš: „Hm, střevlíci, ty snad děláš kdekdo“. Samozřejmě, v té chvíli mi hlavou proběhla myšlenka, že daleko více lidí se zabývá ptáky a netopýry, ale naštěstí jsem ji nevyslovil.

Velice si vážím přátelského vztahu, který jsme si s Mílou postupně vytvořili. Uplynulo téměř čtvrtstoletí od chvíle, kdy jsme se poznali. Kromě jeho mimořádného nadání popsat krajinu, přírodu nebo prožité okamžiky krásnou a bohatou češtinou a převést své niterné pocity do vět a odstavců, obdivuji Mílův všeobecný přehled v zoologii, botanice i geologii, ale i v historii Jizerských hor. Takový záběr již naše generace většinou nemá.

Jeho nedoceněnou zásluhou je shromáždění veškeré předválečné německé odborné a vlastivědné literatury vztahující se k Jizerským horám. Kolekce vznikla Mílovou cílevědomou prací na zdokumentování Jizerských hor a včetně kompletních řad mnoha raritních regionálních časopisů je patrně nejúplnější v našich zemích. Tato tzv. sudetská knihovna, kterou mám v muzeu „za zády“, je neocenitelným pomocníkem při přírodovědném bádání a některé články jsou stále vyhledávány i přírodovědci z řady mimolibereckých institucí.

Vzhledem k Mílovým znalostem Jizerských hor je neocenitelná jeho pomoc při identifikaci starých německých názvů lokalit, ale také např. informace o stavu některých území v Jizerských horách před padesáti a více lety. Jeho paměť je obdivuhodná a pokud si není úplně jistý, sáhne po terénních zápiscích, které si s pečivostí sobě vlastní celá léta vedl.

Mílo, přeji Ti pevné zdraví, stále svěží mysl a mladickou jiskru v oku.
Valeas et sis felix!

Pavel Vonička

Závěrem připojujeme výběr z jubilentovy bohaté bibliografie za roky 1957–2013. Vybrány jsou jen nejvýznamnější odborné práce a knihy. Úplná a chronologicky řazená bibliografie Miloslava Nevrlého, i s genezí jejího postupného vzniku, je v tištěné podobě k dispozici v hlavních a ústavních knihovnách Liberce, resp. v hlavních knihovnách v Praze, Brně, Ostravě a Olomouci.

Odborné přírodovědné práce

- NEVRLÝ M. 1957: *Slepá střeva ptáků*. Diplomová práce. Deposited in: Katedra systematické zoologie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Praha, 167 pp.
- NEVRLÝ M. 1958: Abnormálně uložené hnízdo vydry, *Lutra lutra* L. *Zprávy mammaliologické sekce Přírodovědeckého sboru SNM 1–2*: 11–12 (= *Lynx* 1).
- GAISLER & J. NEVRLÝ M. 1961: The Use of Coloured Bands in Investigating Bats. (Použití barevných kroužků při výzkumu netopýrů). *Věstník Československé Zoologické Společnosti 25(2)*: 135–141 (in English, Czech summary).
- NEVRLÝ M. 1962: Topografie živých rašelinišť Jizerských hor. (Topographie der lebenden Hochmoore des Isergebirges). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy 2*: 33–84 (in Czech, German summary).
- NEVRLÝ M. 1963: *Zimoviště netopýrů v Jizerských horách. (Ein Winterquartier der Fledermäuse im Isergebirge)*. *Knížnice Jizerských hor 7*. Severočeské muzeum, Liberec, 46 pp. (in Czech, German summary).
- NEVRLÝ M. 1968: Osudy jediného dokladu výskytu strnada bělohavého (*Emberiza leucocephalos* Gmel.) v ČSSR. (Das Schicksal des einzigen aus der Tschechoslowakei nachgewiesenen Fichtenammers (*Emberiza leucocephalos* Gmel.)). *Časopis Národního Muzea, Oddíl Přírodovědný 137(1–2)*: 77–80 (in Czech, German summary).

- NEVRLÝ M. 1969: *Zimoviště netopýrů v Jizerských horách*. Rigorozní práce. Deposited in: Katedra systematické zoologie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Praha.
- NEVRLÝ M. 1972: Dvanáct let výzkumu netopýrů na Bílé Desné v Jizerských horách. (Zwölf Jahre der Fledermausforschung im Isergebirge). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* 4: 3–40 (in Czech, German summary).
- BÁRTA Z., ČERVENÝ J., GAISLER L. (ed.), HANÁK P., HANÁK V. (ed.), HORÁČEK I. (ed.), HŮRKAL., MILES P., NEVRLÝ M., RUMLER Z., SKLENÁŘ J. & ŽALMAN J. 1981: Výsledky zimního sčítání netopýrů v Československu: 1969–1979. (Results of the winter census of bats in Czechoslovakia: 1969–1979). *Sborník Okresního Muzea v Mostě, Řada Přírodovědná* 3: 71–116 (in Czech, English summary).
- NEVRLÝ M. 1987: Dvacet pět let výzkumu netopýrů na Bílé Desné v Jizerských horách. (Fünfundzwanzig Jahre der Fledermausforschung im Isergebirge). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* 16: 231–272 (in Czech, German summary).
- NEVRLÝ M. 1989: Výsledky dlouhodobého sledování zimoviště netopýrů v Jizerských horách. (Ergebnisse einer landfristigen Beobachtung des Winterquartiers der Fledermäuse im Gebiet Jizerské hory). *Severočeskou Přírodou* 22: 37–41 (in Czech, German summary).

Bibliografie

- NEVRLÝ M. 1969: *Bibliografie Jizerských hor za roky 1945–1968*. (Bibliographie des Isergebirges für die Jahre 1945–1968). Knížnice Jizerských hor 10. Severočeské muzeum, Liberec, 58 pp. (in Czech, German summary).
- NEVRLÝ M. 1969: Ornithologická bibliografie Jizerských hor. (Ornithologische Bibliographie des Isergebirges). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* 7: 105–125 (in Czech, German summary).
- NEVRLÝ M. 1986: Bibliografie Jizerských hor do roku 1945. (Bibliographie des Isergebirges bis zum Jahr 1945). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* 15: 195–252 (in Czech, German summary).
- NEVRLÝ M. 1989: Bibliografie Jizerských hor od roku 1969. (Bibliographie des Isergebirges vom Jahr 1969). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* 17: 105–168 (in Czech, German summary).
- NEVRLÝ M., SÝKOROVÁ J., HYSEK A. & VONIČKA P. 1997: Bibliografie veřejně nepublikovaných přírodovědeckých průzkumů Liberecka. (Bibliographie der nicht publizierten naturwissenschaftlichen Forschungen im Gebiet von Liberec). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* 20: 27–46 (in Czech, German summary).
- NEVRLÝ M. 2007: *Ornithologická bibliografie Jizerských hor*. Opravený a doplněný text stejnojmenné práce ze *Sborníku Severočeského Muzea, Přírodní Vědy* 7 (1975): 105–125. www.biblioteka.cz/pdf/ostatni/OBJH.pdf.
- NEVRLÝ M. 2011: *Bibliografie publikovaných a nepublikovaných textů*. Vydáno vlastním nákladem, Liberec, 74 pp.

Knihy

- NEVRLÝ M. 1976: *Kniha o Jizerských horách*. Severočeské nakladatelství, Ústí nad Labem, 266 pp. (1. vydání). Dto, 1981, 363 pp. (2. rozšířené vydání). Civitas, Janov nad Nisou, 1996, 394 pp. (3. rozšířené vydání). Nakladatelství Vestri, Liberec, 2007, 351 pp. (4. vydání).
- NEVRLÝ M. 1982: *Karpatské hory*. Účelový tisk pro turistické odbory, Ústí nad Labem, 105 pp. (1. vydání). TJ Slavoj Severotuk, oddíl vysokohorské turistiky, Ústí nad Labem, 1986, 108 pp. (2. vydání). TJ Klínovec, horolezecký oddíl, Chomutov, 1988, 108 pp. (3. vydání). Dto, 1989, 108 pp. (4. vydání). Skauting, edice Skautské cesty 1, Liberec, 1992, 109 pp. (5. vydání). Skauting, edice Skautské cesty 3, Liberec, 2000, 111 pp. (6. vydání). Nakladatelství Vestri, Liberec, 2006, 158 pp. (7. vydání).
- NEVRLÝ M. (ed.) 1983: *Jizerské hory – turistický průvodce*. Svazek č. 15. Olympia, Praha, 331 pp.
- NEVRLÝ M. 1986: Cestovní zpráva čarodějova učně. Pp. 155–163. In: SAFÍR M.: *Hmyz je docela jiný*. Albatros, Praha, 166 pp.
- NEVRLÝ M. 1995: *Chvály Zadní země*. Fons, občanský roverských kursů LŠ, Praha (Nadace FON) 4, 5, 44 pp. (1. vydání). Nakladatelství Vestri, Liberec, 2002, 152 pp. (2. vydání).

- NEVRLÝ M. 1996: Úvod; vodopis; liberecká přehrada; zajímavé skalní útvary libereckého okolí; jeskyně; lesy; květena Liberce a okolí; zvířena Liberce; botanická zahrada. In: KARPAŠ R.: *Kniha o Liberci*. Dialog, Liberec, 664 pp.
- NEVRLÝ M. 1997: *Nejkrásnější sbírka*. Fons, občasník roverských kursů LŠ, Praha (Junák TDC) 6, 3, 150 pp. (1. vydání). Skauting, edice Skautské cesty 2, Liberec, 1998, 160 pp. (2. vydání). Nakladatelství Vestri, Liberec, 2001, 267 pp. (3. vydání).
- NEVRLÝ M. 1999: *Zašlá chuť morušek*. D. Koura, Plzeň (1. vydání). Semínka, příloha časopisu Roverský kmen, Praha, 2002, 25, 32 pp. (2. vydání). Nakladatelství Vestri, Liberec, 2003, 80 pp. (3. vydání).
- BURDA J., HONSA I., HUŠEK J., NEVRLÝ M., PAVLŮ L., PELC F., VETEŠNÍK P., VONIČKA P. & VRŠOVSKÝ V. 2000: *Národní přírodní rezervace Jizerskohorské bučiny*. Jizersko-ještědský horský spolek, Liberec, 64 pp.
- KARPAŠ R., STEIN K. & NEVRLÝ M. 2000: *Album starých pohlednic Lužických hor a Ještědu*. Nakladatelství 555, Liberec, 156 pp.
- WEISS S. & NEVRLÝ M. 2001: *Kouzelný Český ráj*. Nakladatelství Buk, Přichovice, 279 pp.
- HONSA I., HORÁČEK D., MEJZROVÁ J., NEVRLÝ M., SÝKOROVÁ J. & VONIČKA P. 2001: *Přírodní park Ještěd*. Jizersko-ještědský horský spolek, Liberec, 95 pp.
- NEVRLÝ M. 2002: Zvířena. Pp. 15–16. In: ANDĚL R., KARPAŠ R. (eds): *Frýdlantsko. Mímulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor*. Nakladatelství 555, Liberec, 241 pp.
- NEVRLÝ M. 2003: *Libereckým krajem*. Liberecký kraj, Liberec, 223 pp.
- NEVRLÝ M. 2004: *Bílý pavouk*. Avalon, edice Zelené řádky č. 17, Brno, 35 pp.
- NEVRLÝ M. 2004: *Větrné toulání*. Edice Letokruhy 6. Junák – svaz skautů a skautek ČR, TDC, Praha, 167 pp. Dito, 2007 (2. vydání).
- NEVRLÝ M. 2004: *Kryštofovo Údolí, putování časem a krajinou*. Nakladatelství Vestri, Liberec, 176 pp.
- NEVRLÝ M., SIMM O. & PIKOUS J. 2006: *Tři iseriny. Jizerka – Velká Jizera – Orle*. Jizersko-ještědský horský spolek, Liberec, 152 pp.
- NEVRLÝ M. 2007: *Jocuri carpatice. [Karpatské hry]*. Editura Tribuna, Cluj-Napoca, Rumunsko, 104 pp.
- NEVRLÝ M. 2008: *Podivuhodné chvíle se Sluneční písni*. Ruprechtické farní sdružení, Liberec, 70 pp.
- NEVRLÝ M., PIKOUS J., ŘEHÁČEK M. & SIMM O. 2008: *Připomínky zaslých časů. Pomníčky Jizerských hor*. Jizersko-ještědský horský spolek, Liberec, 246 pp. (1. vydání). Dito, 2013 (2. upravené a doplněné vydání).
- NEVRLÝ M. & VINKLÁT P. 2009: *Album starých pohlednic Frýdlantska*. Nakladatelství Knihy 555, Liberec, 156 pp.
- NEVRLÝ M. 2010: Frýdlantská země kdysi a dnes. In: VONIČKA P., BURDA J., HONSA I. & MAZÁNKOVÁ Š. et al.: *Příroda Frýdlantska*. Jizersko-ještědský horský spolek, Liberec, 246 pp.
- NEVRLÝ M. & KARPAŠ R. 2011: *Jizerské hory na starých diapozitívech*. Nakladatelství RK, Liberec, 132 pp.